

Justitieombudsmannen
Katarina Pahlsson

Kritik mot en rådman vid Värmlands tingsrätt för bristande dokumentation sedan en persons skyddade namn syns på en presentationskärm under en huvudförhandling

Beslutet i korthet: AA närvarade vid en huvudförhandling i ett brottmål som åhörare. Hon hade tidigare förekommit som målsägande under förundersökningen och hade bytt namn. Det nya namnet förekom i ett förundersökningsprotokoll som åklagaren gav in i samband med att åtal väcktes och enligt uppgift i en handling som åklagaren samtidigt lämnade in hade AA skyddade personuppgifter.

Vid förhandlingen kom det nya namnet av misstag att synas en kort stund på presentationskärmarna i samband med att åklagaren lade fram viss skriftlig bevisning. I en paus under förhandlingen blev rättens ordförande uppmärksam på det inträffade av åklagaren. Dagen därpå förde rådmannen in sekretessmarkeringar på de handlingar där AA:s nya namn förekom och beskrev med en kortare text vad som hade inträffat.

I beslutet gör JO uttalanden om tingsrättens ansvar för skyddade personuppgifter. JO konstaterar – i likhet med tingsrätten – att AA:s nya namn inte hade lagts fram vid förhandlingen. Rådmannen får kritik för att sekretessmarkeringarna inte innehöll någon tillämplig sekretessbestämmelse och för den bristfälliga dokumentationen av det inträffade.

Anmälan och inledande utredning

I en anmälan till JO klagade AA på Värmlands tingsrätt och anförde följande:

Hennes skyddade personuppgifter röjdes under en huvudförhandling i ett brottmål där hon var åhörare. Detta skedde genom att hennes nya och skyddade namn visades upp på tingsrättens projektor under huvudförhandlingen. Det var på grund av en av de tilltalade i målet, BB, som hon hade bytt namn.

JO begärde först in en kopia av dagboksbladet, anteckningarna från huvudförhandlingen och domen i tingsrättens mål. Därefter begärde JO in två förundersökningsprotokoll och en handling benämnd Involverade personer i protokoll. Av materialet framgick bl.a. följande:

På s.1 i ett av förundersökningsprotokollen, aktbilaga X, fanns bl.a. AA:s namn upptaget under rubriken Målsägande. På ett särskilt försättsblad till protokollet fanns en sekretessmarkering daterad den 8 augusti 2019, med följande text:

Enligt åklagaren har målsäganden på sida 1 fått byta identitet på grund av hot och i denna handling står hennes nya identitet som då kan kopplas samman med hennes gamla. Uppgifterna har inte lagts fram vid förhandling. Tingsrätten uppmärksammades på detta förhållande av åklagaren under hand i samband med huvudförhandlingen. Sekretessmarkeringen gjordes därefter.

En sekretessmarkering daterad samma dag – tillsammans med texten ”Se anteckning i ab X” – var gjord även på den separata handlingen Involverade personer i protokoll, aktbilaga Y. Denna handling innehöll vad som framstår som en förtryckt text med ordalydelsen ***Skyddade personuppgifter finns***. Längre ned i handlingen fanns en tabell med uppgiften ***Skyddad personuppgift*** och därefter stod ”Målsägande” och AA:s för- och efternamn samt personnummer.

Enligt en stämningsansökan som hade bifogats domen återopade åklagaren i anslutning till ett par åtalpunkter med en målsägande, som hade viss anknytning till AA, skriftlig bevisning i form av fotografier och sms. Bevisningen fanns på s. 15–54 i förundersökningsprotokollet, aktbilaga X.

Huvudförhandlingen hölls den 5 och 7 augusti 2019. Inget av det som AA hade fört fram i sin anmälan till JO återfanns emellertid i anteckningarna från huvudförhandlingen eller i målets dagboksblad. Muntliga upplysningar hämtades därför in från rådmannen CC, som var rättens ordförande vid förhandlingen. Tjänsteanteckningen som upprättades efter samtalet framgår av tingsrättens remissvar, se nedan.

JO:s remiss och tingsrättens remissvar

JO uppmanade tingsrätten att lämna upplysningar om och yttra sig över följande:

- a) Det som AA hade fört fram i sin anmälan, dvs. vad som ägde rum vid förhandlingen och hur det bedömdes och hanterades med beaktande av regleringen i 43 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL,
- b) den uteblivna dokumentationen av det inträffade i domstolens register och anteckningarna från huvudförhandlingen med beaktande av regleringen i 6 kap. 1 och 3 §§ rättegångsbalken, RB, och
- c) utformningen av sekretessmarkeringarna och hur dessa förhöll sig till regleringen i 5 kap. 5 § 1 OSL.

Tingsrätten (lagmannen DD) lämnade följande remissvar:

Handläggningen i tingsrätten

Värmlands tingsrätt hade den 5 och den 7 augusti 2019 huvudförhandling i mål B [...]. Ordförande var rådmannen CC.

I tingsrättens målhanteringssystem Vera finns som målsägande inlagd en person under sitt gamla namn. Hon har skyddade personuppgifter, vilka inte kan utläsas i Vera. I JO:s remiss kallas hon AA, vilket namn används i detta yttrande.

AA var inte part i målet och hördes inte vid tingsrättens huvudförhandling.

I ett av förundersökningsprotokollen (aktbil. X) finns AA:s sekretesskyddade namn angivet på s. 1. Förundersökningsprotokollet är sekretessmarkerat av tingsrätten den 8 augusti 2019. På sekretessmarkeringen finns följande text.

Enligt åklagaren har målsäganden på sida 1 fått byta identitet på grund av hot och i denna handling står hennes nya identitet som då kan kopplas samman med hennes gamla.

Uppgifterna har inte lagts fram vid förhandling. Tingsrätten uppmärksammades på detta förhållande av åklagaren under hand i samband med huvudförhandlingen.

Sekretessmarkeringen gjordes därefter.

Även i den av polisen upprättade handlingen Involverade personer i protokoll (aktbil. Y) finns målsägandens sekretesskyddade namn angivet. Även denna handling är sekretessmarkerad av tingsrätten den 8 augusti 2019. På sekretessmarkeringen hänvisas till texten vid sekretessmarkeringen av aktbil. X.

AA har gjort en anmälan till JO riktad mot Värmlands tingsrätt. I anmälan har hon uppgett att hennes identitet röjdes i tingsrätten, genom att hennes namn lades upp på en projektor när hon var åhörare. Hon har anfört att tilltalad var den person som föranlett att hon har skyddade personuppgifter och att den tilltalade kunde se hennes skyddade namn.

Anteckningarna från huvudförhandlingen och dagboksbladet saknar uppgifter om det som AA fört fram i sin anmälan.

I JO:s remiss till tingsrätten finns en tjänsteanteckning av JO med följande innehåll.

2019-11-19

Telefonsamtal med CC, rådman på Värmlands tingsrätt, som uppger i huvudsak följande.

Anmälaren var inte part i målet och hördes inte. Under en paus efter aktuell åtalspunkt kom åklagaren fram till henne och sa att några åskådare hade upplyst honom om att en målsägandes hemliga namn hade röjts under förhandlingen. Hon förstod på åklagaren att det skulle ha hänt i samband med att han skulle visa åberopade sidor i förundersökningsprotokollet på sin dator på en projektor och första sidan med namn på målsägande m.fl. råkade då komma upp. Hon hann själv inte se att den sidan visades. På något annat sätt har namnet inte visats upp. Efter förhandlingen gjorde hon sekretessmarkeringen på förundersökningsprotokollet och den anteckning som finns på försättsidan. Hon gjorde då bedömningen att uppgiften inte hade lagts fram i målet och inte hade åberopats. Hon gjorde i samband med detta även en sekretessmarkering på aktbilaga Y.

[...]

Tjänsteanteckningen återspeglar på ett korrekt sätt vad som skedde.

Synpunkter från berörd befattningshavare

Undertecknad har inför upprättandet av detta yttrande diskuterat händelsen med rådmannen CC. Hon anser att händelsen ovan har beskrivits på ett korrekt sätt. Som framgår har hon redan lämnat upplysningar i telefon med JO:s handläggare. Hon har uppgett att hon inte har något att tillägga.

Tingsrättens yttrande om händelsen, delfråga a)

JO har uppmanat tingsrätten att lämna upplysningar om och yttra sig över

- a) det som förs fram i anmälan, dvs. vad som ägde rum vid förhandlingen och hur det bedömdes och hanterades med beaktande av regleringen i 43 kap. 5 § OSL.

Det som ägde rum vid förhandlingen beskrivs ovan.

Tingsrätten yttrar sig bara över sin egen handläggning. Tingsrätten yttrar sig inte över åklagarens agerande.

Vid huvudförhandlingen lånade åklagaren, som alltid, tingsrättens presentationsanläggning. Vad en åklagare visar upp på projektduken kan inte tingsrätten påverka innan visningen har skett. Tingsrätten hade inte kunnat agera på annat sätt vid huvudförhandlingen.

Enligt 43 kap. 5 § OSL upphör sekretessen för en uppgift att gälla, om uppgiften ”läggs fram” vid en offentlig förhandling. Ordföranden gjorde, sedan hon uppmärksammats på att den sekretessbelagda uppgiften hade visats på projektduken, bedömningen att uppgiften inte hade lagts fram. Om den bedömningen är riktig, har uppgiften inte blivit offentlig.

I förarbetena till den gamla sekretesslagen (prop. 1979/80:2, del A, s. 304–305) finns följande uttalande avseende rekvisitet ”förebringas”, som i den nya sekretesslagen har ersatts av ”läggs fram”.

En uppgift bör enligt min mening anses förebringad vid förhandling, om den i något sammanhang har åberopats under förhandlingen och alltså ingår i processmaterialet. En uppgift som lämnats muntligen vid förhandlingen är självfallet alltid att anse som förebringad. Uppgifter i handlingar som kommit in till domstolen före förhandlingen eller i handlingar som part eller annan ger in vid förhandlingen bör anses förebringade, om handlingen i den delen åberopas vid förhandlingen. Till den del en handling inte uppläses eller åberopas vid förhandlingen är däremot uppgifterna inte att anse som förebringade. Enbart den omständigheten att en sekretessbelagd uppgift finns i en handling som är tillgänglig vid en offentlig förhandling är alltså inte tillräcklig för att sekretessen skall upphöra att gälla. (Ang. gällande rätt se JO:s beslut den 19 september 1978, dnr 1198-77.)

Av vad jag nu har anfört följer att det är av stor vikt att det görs klart vilka uppgifter som faller inom tillämpningsområdet för första stycket av förevarande paragraf. När det gäller andra uppgifter än sådana som lämnas muntligen torde det i praktiken många gånger bli en bedömningsfråga, om uppgifterna skall anses förebringade vid förhandlingen eller inte. Bedömningen måste i första hand göras av domstolen...

Propositionsuttalet har upprepats i olika sammanhang. Som exempel kan nämnas JO 1985/86 s. 318, där JO gör bl.a. följande uttalande.

Om en del av en handling inte läses upp eller åberopas vid förhandlingen består dock sekretessen beträffande den delen. Enbart den omständigheten att en sekretessbelagd uppgift finns i en handling, som är tillgänglig vid offentlig förhandling, är alltså inte tillräcklig för att sekretessen skall upphöra att gälla.

Tingsrätten konstaterar att åklagaren inte har läst upp den sekretessbelagda uppgiften. Inte heller har åklagaren, utan att ha läst upp den, åberopat uppgiften. Det skulle föra långt att trots det anse att uppgiften har lagts fram när åklagaren av misstag har råkat visa uppgiften på projektduken. Det är självklart att många uppgifter kan läsas på projektduken som åklagaren inte har för avsikt att presentera. Det uppvisade dokumentet innehåller helt enkelt fler uppgifter än som är relevant för målet. Det skulle enligt tingsrätten vara en långtgående slutsats att hävda att alla uppgifter som syns på projektduken har lagts fram. Tingsrätten delar alltså ordförandens bedömning att uppgiften inte har lagts fram. Denna bedömning har stöd även i förarbetena.

Tingsrättens yttrande om händelsen, delfråga b)

JO har vidare uppmanat tingsrätten att lämna upplysningar om och yttra sig över

- b) den uteblivna dokumentationen av det inträffade i domstolens register och anteckningarna från huvudförhandlingen med beaktande av regleringen i 6 kap. 1 och 3 §§ RB.

Varken i anteckningarna från huvudförhandlingen eller i tingsrättens diarieföring (det som i Vera kallas Händelser) har det inträffade dokumenterats.

Frågan är om det inträffade borde ha dokumenterats. En naturlig följd av bedömningen att uppgiften inte har lagts fram, kan synas vara att händelsen inte behövde dokumenteras. Det inträffade är å andra sidan en händelse som kan få stor betydelse för den vars sekretessbelagda namnuppgift röjdes.

Av 6 kap. 1 § RB kan inte utläsas att händelsen skulle ha dokumenterats. Det inträffade omfattas inte av uttryckssättet ”de åtgärder som vidtagits med målet”.

Inte heller av 6 kap. 3 § RB framgår att händelsen skulle ha dokumenterats. Närmast kommer man i paragrafens första stycket punkt 9, där det anges att vid ett sammanträde ska antecknas det som i övrigt har förekommit vid sammanträdet, i den mån det kan ha betydelse för parterna eller för högre rätt att det antecknas. Den vars namnuppgift röjdes var inte part. Det är svårt att se hur händelsen hade betydelse för part eller för högre rätt.

I 6 kap. 3 § RB anges även att det vid ett sammanträde ska antecknas den utredning som läggs fram (första stycket punkt 7). Tingsrättens uppfattning är som framgår ovan att namnuppgiften inte är en utredning som har lagts fram.

Det saknas alltså lagstöd för slutsatsen att händelsen skulle ha dokumenterats.

Inget hindrar i och för sig att en domstol dokumenterar fler händelser än vad lagen kräver. Slutsatsen är dock långtgående att en domstol utan lagkrav är skyldig att göra det. Var går i så fall gränsen för den oreglerade dokumentationsskyldigheten?

Tingsrättens yttrande om händelsen, delfråga c)

JO har även uppmanat tingsrätten att lämna upplysningar om och yttra sig över

- c) utformningen av sekretessmarkeringarna och hur dessa förhåller sig till regleringen i 5 kap. 5 § 1 OSL.

Av 5 kap. 5 § 1 OSL framgår att en sekretessmarkering ska ange tillämplig sekretessbestämmelse. Även av 2 kap. 20 § TF framgår att tillämplig sekretessbestämmelse ska anges. Skälet till att det uppställs krav på att en sekretessmarkering ska innehålla tillämplig sekretessbestämmelse är att motverka att sådana handlingar får en anteckning i andra fall än när det finns lagliga förutsättningar för det (prop. 1975/76:160 s. 209).

Tingsrättens sekretessmarkering av förundersökningsprotokollet (aktbil. X) och av handlingen Involverade personer i protokoll (aktbil. Y) innehåller ingen lagrumshänvisning. Detta strider mot 2 kap. 20 § TF och mot 5 kap. 5 § 1 OSL.

Tingsrätten har alltså i detta avseende gjort fel. Vid bedömningen av felets allvar bör framhållas att en myndighet inte är skyldig att sekretessmarkera och att sekretessmarkeringen i sig inte har någon rättsverkan utan endast är tänkt som en varningssignal. Det ska även framhållas att det fanns lagliga förutsättningar för sekretess, vilket är anledningen till att kravet på lagrumshänvisning finns.

Avslutningsvis

Tingsrätten beklagar att det vid en av tingsrättens huvudförhandlingar har visats en sekretessbelagd personuppgift. Även om tingsrätten, bortsett från sekretessmarkeringens utseende, inte har uppfattningen att den hade bort agera på annat sätt, har JO-anmälan uppmärksammat vikten av att hemliga

personuppgifter behandlas på ett korrekt sätt. Felaktig hantering kan få allvarliga konsekvenser för den person som skyddas av sekretessen. Detta kommer tingsrätten att följa upp i sin internutbildning.

AA fick möjlighet att kommentera remissvaret.

Rättslig reglering m.m.

Tingsrätten har i sitt remissvar redogjort för den rättsliga regleringen i tryckfrihetsförordningen, TF, offentlighets- och sekretesslagen, OSL, och rättegångsbalken, RB, som är relevant för ärendet. Jag hänvisar till redogörelsen men vill tillägga följande.

Enligt 21 § andra stycket förundersökningskungörelsen (1947:948), FUK, ska bl.a. målsägandens namn antecknas fullständigt i förundersökningsprotokollet. En uppgift om att en målsägande har bytt namn under förundersökningen behöver dock enligt samma bestämmelse tredje stycket antecknas i protokollet endast om uppgiften har betydelse för brottsutredningen. JO har nyligen tolkat innebörden av det sistnämnda på det sättet att, om målsäganden har bytt namn under förundersökningen, det nya namnet behöver antecknas endast om det har betydelse för utredningen (se JO:s beslut den 4 juni 2020, dnr 3531-2018, jfr JO 2016/17 s. 387).

Uppgifter om t.ex. en målsägande som inte har antecknats i protokollet ska antecknas på en särskild handling. Om informationen i den särskilda handlingen har betydelse för rättens handläggning av målet, ska handlingen ges in till domstolen när målet inleds där, se 21 § och 21 a § FUK.

Om förundersökning har ägt rum ska åklagaren som utgångspunkt, när åtal väcks, till rätten ge in förundersökningsprotokollet och skriftliga handlingar som åberopas som bevis. Sådant som inte rör åtalet bör dock inte ges in. Detta framgår av 45 kap. 7 § RB.

Den 1 juli 2000 genomfördes ändringar i framför allt rättegångsbalken som syftade till en effektivisering av förfarandet i allmän domstol (prop. 1999/00:26, SFS 2000:172). Bland annat förenklades reglerna om protokollföring och dokumentation. Ett nytt sjätte kapitel infördes och vissa bestämmelser flyttades till förordningen (1996:271) om mål och ärenden i allmän domstol, ärendeförordningen. Genom reformen skulle domstolarna få ett ökat utrymme att själva bestämma t.ex. hur olika uppgifter skulle dokumenteras (a. prop. s. 75 f.). Det ansågs dock fortfarande värdefullt med en bestämmelse som uttryckligen angav att det som i övrigt förekommer vid ett sammanträde bör antecknas, i den mån det kan ha betydelse för parterna eller för högre instans att anteckningen görs. Det skulle framförallt gälla sådant som avviker från den vanliga gången vid ett sammanträde enligt den rättegångsordning som förutses i rättegångsbalken och skulle bl.a. tillgodose det behov som kan finnas vid en granskning i efterhand av det som skett i målet (se 6 kap. 3 § första stycket 9 RB och a. prop. s. 77).

Av 5 § ärendeförordningen framgår bl.a. att domstolen under handläggningen av ett mål fortlöpande ska registrera vilka handlingar som kommer in till domstolen, vilka åtgärder den utför i målet och vad som i övrigt förekommer i det. Förordningen gäller vid handläggning av mål och ärenden i tingsrätt, hovrätt och Högsta domstolen.

Bedömning

Tingsrättens ansvar för skyddade personuppgifter

Handlingar som innehåller skyddade personuppgifter eller annars sekretessreglerade uppgifter ska hanteras på ett sådant sätt att någon obehörig inte får tillgång till dem. Det är därför viktigt att domstolen har rutiner för hanteringen av mål och handlingar som kan antas innehålla sådana uppgifter. Vidare måste ordföranden vid en förhandling vara särskilt observant och i förekommande fall lyfta frågan om stängda dörrar med parterna. Med den digitala teknik som numera används flitigt i domstolarna, där uppgifter och bilder görs synliga på skärmar för alla i en rättsal, kan det vidare uppstå situationer där ordföranden vid en förhandling inför öppna dörrar behöver göra sig själv och parterna uppmärksamma på detta så att uppgifterna inte syns eller råkar visas upp. Om ett misstag i hanteringen av en sekretessbelagd uppgift trots allt inträffar, är det vidare angeläget att den domare som är ansvarig för målet agerar snabbt och korrekt, särskilt om det inträffade får eller kan antas få betydelse för den som berörs.

Av utredningen framgår att AA hade varit aktuell som målsägande under förundersökningen och enligt tingsrättens remissvar fanns hon registrerad i målhanteringssystemet Vera, men det fanns ingen uppgift i systemet om att hennes personuppgifter var skyddade. I aktbilaga Y, Involverade personer i protokoll, återfanns en förteckning över parter och andra personer som hade varit involverade i förundersökningen, och i protokollet, aktbilaga X, stod AA:s nya namn. Som tidigare redovisats angavs ***Skyddade personuppgifter finns*** överst på förstasidan i aktbilaga Y och vid AA:s personuppgifter fanns anmärkningen ”Skyddad personuppgift”.

Något åtal som berörde AA väcktes inte och hon skulle inte heller av annat skäl höras i målet. Men genom att handlingen kom in och registrerades i målet borde tingsrätten ha uppmärksammat frågan om skyddade personuppgifter. Jag har visserligen förståelse för att domstolen inte omedelbart gjorde en koppling mellan det namn som AA var inlagd under i Vera sedan tidigare och det nya namn som hon bar. Under alla förhållanden är det emellertid domstolen – och ytterst den för målet vid varje tidpunkt ansvariga domaren – som ska se till att t.ex. personuppgifter som finns i handlingar hanteras korrekt, dvs. att det görs en sekretessprövning och i förekommande fall en sekretessmarkering på handlingen eller på annat sätt i målhanteringssystemet Vera (jfr 15 § första stycket förordningen [1996:381] med tingsrättsinstruktion, TI, samt 2 kap. 20 § TF och 5 kap. 5 § första stycket OSL).

Lades uppgiften om AA:s nya namn fram vid förhandlingen?

Som tingsrätten anfört upphör en sekretessbestämmelse som gäller för en uppgift i ett mål att, med vissa undantag, vara tillämplig om uppgiften läggs fram vid en offentlig förhandling i målet (43 kap. 5 § OSL). Uttrycket ”läggs fram” används i den år 2009 införda offentlighets- och sekretesslagen och ersatte det i sekretesslagen (1980:100) använda uttrycket ”förebringas”. Någon egentlig diskussion om ändringen återfinns inte i förarbetena, men lagen genomgick språkliga förändringar (se prop. 2008/09:150 s. 373 f.). Det finns därför inget som tyder på annat än att innebörden av uttrycken är densamma. Sålunda framgår det av de äldre förarbetena att en uppgift anses förebringad vid en förhandling, om uppgiften har åberopats under den och alltså ingår i processmaterialet. En uppgift som då har lämnats muntligen är alltid att anse som förebringad. Om det däremot är fråga om uppgifter i handlingar bör de anses förebringade, om handlingen i den delen åberopas vid förhandlingen. Till den del handlingen inte blir uppläst eller annars åberopas vid förhandlingen är uppgifterna däremot inte att anse som förebringade. Den omständigheten att en sekretessbelagd uppgift finns i en handling som är tillgänglig vid en offentlig förhandling är alltså inte tillräcklig för att sekretessen ska upphöra att gälla. (Se prop. 1979/80:2, del A, s. 304 f.)

JO har när det gäller innebörden av ”förebringa” uttalat bl.a. att det är likgiltigt om den sekretessbelagda uppgiften lämnas muntligen eller om den handling, där uppgiften finns, blir uppläst eller på annat sätt åberopas vid förhandlingen, se JO 1985/86 s. 318. Av beslutet framgår vidare att enbart den omständigheten att en sekretessbelagd uppgift finns i en handling som är tillgänglig vid en offentlig förhandling inte medför att sekretessen upphör att gälla. JO underströk att domstolen noga bör redovisa i vilka delar tillgängligt material har lästs upp eller åberopats vid förhandlingen. Betydelsen av uttrycket ”läggs fram” i nuvarande 43 kap. 5 § OSL har kommenterats på liknande sätt i doktrinen (se t.ex. Alfvén Nickson, Offentlighets- och sekretesslagen, 43 kap. 5 §, Karnov (JUNO) och Heuman m.fl., Sekretess m.m. hos allmän domstol, en handbok, femte upplagan, s. 110 och s. 120 f.).

Av utredningen framgår att den del av förundersökningsprotokollet där AA:s nya namn förekom varken åberopades eller lästes upp under huvudförhandlingen. I stället blev hennes namn på första sidan av förundersökningsprotokollet synligt en kort stund på skärmarna i rättssalen i samband med att åklagaren avsåg att förevisa och åberopa viss skriftlig bevisning med hjälp av presentationsutrustningen. Detta har uppenbarligen berott på ett misstag från åklagarens sida. Enligt min mening ligger det närmast till hands att betrakta det inträffade som en sådan situation där en sekretessbelagd uppgift finns i en handling som visserligen är tillgänglig vid den offentliga förhandlingen men som varken läses upp eller åberopas. Jag delar alltså tingsrättens bedömning att AA:s namn inte lagts fram vid förhandlingen och att någon sekretessbestämmelse som kan ha gällt för uppgiften inte har upphört att vara tillämplig. Jag konstaterar vidare att tingsrätten, genom ordföranden, har gjort en bedömning i

denna fråga. Detta framgår av det som antecknades den 8 augusti 2019 i sekretessmarkeringen till aktbilaga X.

Tingsrättens dokumentation av det inträffade och utformningen av sekretessmarkeringarna

Som tingsrätten konstaterat i sitt remissvar har sekretessmarkeringarna på aktbilagorna X och Y saknat tillämplig sekretessbestämmelse, och därmed har de inte utformats i enlighet med vad som föreskrivs i 2 kap. 20 § TF och 5 kap. 5 § OSL. Jag vill i denna del tillägga följande.

Det finns ingen skyldighet för en domstol att sätta en sekretessmarkering på en allmän handling, även om det kan antas att en uppgift i den inte får lämnas ut på grund av en sekretessbestämmelse. Det är alltså domstolen själv som bestämmer om en handling ska sekretessmarkeras eller inte. Inget hindrar dock att en sekretessmarkering förses med en precisering av vilka uppgifter som bedöms vara föremål för sekretessen, t.ex. uppgifter om en målsägandes identitet (se Heuman s. 29 och JO 2000/01 s. 50).

Under handläggningen av ett mål kan de förhållanden som medfört att en sekretessbestämmelse ansetts tillämplig på vissa uppgifter ändras. Om en sekretessmarkering då blir inaktuell ska den tas bort. Vidare ska sekretessmarkeringar ses över när handläggningen av ett mål avslutas. Sålunda ska en sekretessmarkering finnas kvar bara om en sekretessbestämmelse då fortfarande är tillämplig på uppgifterna, dvs. om det i domen eller det slutliga beslutet finns ett förordnande om s.k. fortsatt sekretess eller om markeringen avser en handling som aldrig har lagts fram vid en förhandling (se Heuman s. 31).

AA:s klagomål till mig innebar att vissa handlingar begärdes in från domstolen. Det var svårt att få en klar bild av det inträffade, inte minst då någon särskild dokumentation inte fanns i anteckningarna från huvudförhandlingen om det som hade förts fram i anmälan. Det framgick inte heller av dagboksbladet. AA var inte part i målet och skulle inte heller höras utan var endast närvarande vid huvudförhandlingen som åhörare. Jag delar i och för sig tingsrättens bedömning att bestämmelsen i 6 kap. 3 § första stycket 9 RB inte kan anses ha medfört någon skyldighet för tingsrätten att dokumentera den inträffade händelsen i anteckningarna från huvudförhandlingen. Samtidigt kan jag konstatera att det var under förhandlingen som AA:s namn kom upp på skärmarna och att ordföranden – sedan hon under en paus gjorts uppmärksam på detta – hade att göra en bedömning av händelsen. Vidare hade AA varit målsägande i målet och hon uppfattade att hennes nya namn offentliggjordes för BB. Hon menade alltså att det inträffade fick stora konsekvenser för henne och att detta berodde på tingsrätten. Det fanns därför enligt min mening anledning för tingsrätten att på ett tydligt sätt dokumentera händelsen.

Även om det alltså inte fanns någon skyldighet att göra dokumentationen i anteckningarna från huvudförhandlingen, hade domstolen möjlighet att göra det. Det hade t.o.m. kunnat anses vara lämpligt med hänsyn till att gången vid

förhandlingen avvek från den vanliga (se prop. 1999/00:26 s. 77). I vart fall har enligt min mening en dokumentationsplikt förelegat enligt 5 § ärendeförordningen. Sålunda ska en domstol fortlöpande registrera bl.a. vilka åtgärder som domstolen utför i ett mål och vad som i övrigt förekommer i det. Tydliga och väldokumenterade åtgärder ger förutsättningar att följa handläggningen av ett mål för såväl parterna som den som arbetar med det vid domstolen och är vidare värdefullt för en granskning av t.ex. en överinstans. Utförligt dokumenterade åtgärder underlättar också för allmänheten vid t.ex. rätten till insyn genom framställningar om utlämnande av allmänna handlingar samt vid en sådan extern tillsyn som min egen. Och i det här fallet torde dessutom AA ha haft ett särskilt intresse av att det som berörde henne dokumenterades.

CC blev i egenskap av ordförande i samband med huvudförhandlingen uppmärksam på det inträffade av åklagaren. Detta ledde till att hon dagen därpå dels förde in sekretessmarkeringarna på aktbilagorna X och Y, dels med en kortare text i markeringen på aktbilaga X beskrev det inträffade. Det framgick emellertid inte att det var CC som hade gjort detta. Markeringarna kom dessutom att endast bli försättsblad till redan diarieförda handlingar och saknade egna aktbilagenummer. Anteckningarna innehöll inte heller all den information som var nödvändig för att förstå vad som hade hänt. Det var först genom de muntliga upplysningarna som hämtades in under den inledande utredningen här hos JO som relevansen av uppgifterna och ändamålet med sekretessmarkeringarna stod klara för mig. Som jag tidigare varit inne på kan och ska en sekretessmarkering tas bort om grunden för den upphör. Jag har förstått att försättsblad med sekretessmarkeringar i sådant fall försvinner ur Vera på grund av målhanteringssystemets utformning. Jag anser därför att det hade varit mer lämpligt att upprätta och aktbilagera en särskild tjänsteanteckning, undertecknad av den ansvariga domaren, med en beskrivning av det inträffade och den bedömning som gjordes med anledning av det.

Sammanfattning

Även om jag ansett att det fanns anledning för domstolen att i samband med att handlingen Involverade personer i protokoll gavs in uppmärksamma frågan om skyddade personuppgifter, ger utredningen inte grund för kritik mot rådmannen CC för att AA:s nya namn av misstag syntes på presentationsskärmen under huvudförhandlingen. Jag finner vidare att CC agerade korrekt när hon genast tog ställning till det inträffade och till följd av sin bedömning sekretessmarkerade uppgifterna i aktbilagorna X och Y. CC kan dock inte undgå kritik för att sekretessmarkeringarna inte innehöll den enligt henne tillämpliga sekretessbestämmelsen och för den bristfälliga dokumentationen av det inträffade.

Ärendet avslutas.